https://doi.org/10.59295/ierm2025.11 CZU 351.74:327(478)

PRINCIPIUL UNANIMITĂȚII ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ – AMENINȚARE PENTRU SECURITATEA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CALEA INTEGRĂRII EUROPENE?[1]

THE PRINCIPLE OF UNANIMITY IN THE EUROPEAN UNION – A THREAT TO THE NATIONAL SECURITY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA ON THE PATH TO EUROPEAN INTEGRATION?

Victor JUC, ***membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, doctor habilitat, profesor universitar, Director al Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM***
E-mail: juc.victor@gmail.com
ORCID: 0000-0002-4413-2940

Andrei GUȘTIUC, ***doctor în drept, conferențiar universitar Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM***
E-mail: agustiuc@yahoo.com
ORCID: 0009-0001-8710-7462

Ludmila GUȘTIUC, ***doctor în drept, cercetător științific, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM***
E-mail: lgustiuc@yahoo.com
ORCID 0000-0002-8516-4949

Rezumat. *Cercetarea de față își propune să examineze subiectul – în ce măsură, principiul unanimității, consfințit la nivelul Uniunii Europene, atunci când este vorba de decizii de importanță magistrală pentru buna funcționare a Uniunii, ar putea pune în pericol visul de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Și de fapt, nu doar a Republicii Moldova, ci și a altor state candidate. Năruirea respectivului vis, sau cel puțin, speculațiile hazardate pe seama lui, ar putea aduce în prim plan discuții despre abandonarea procesului de integrare (cu sau fără reorientare către formațiuni interstatale în care domină politic Federația Rusă), ar afecta grav securitatea națională a Republicii Moldova, ar amenința suveranitatea și independența noastră. Într-o abordare simplistă să ne imaginăm situația când anumite forțe politice din interiorul țării (fortificate de actori ostili din exterior), mai cu seamă în perioada campaniilor electorale, încep a pedala pe ideea precum că „…nimeni nu o așteaptă pe Republica Moldova în Uniunea Europeană…"; „…partidele de dreapta, care câștigă teren în statele membre sunt împotriva extinderii de mai departe a Uniunii Europene…"; „…Uniunea Europeană este dominată de euroscepticism…"; „…Principiul*

[1] Articolul este elaborat în cadrul subprogramului 01.05.01 Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice, realizat de Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova.

unanimității adoptării deciziei de acceptare a noilor membri în Uniunea Europeană face practic imposibilă aprobarea candidaturii Republicii Moldova (o ipoteză fiind ostilitatea Ungariei, spre exemplu, față de aderarea Ucrainei)…" ș.a.

În respectivul articol ne propunem, să demolăm, prin forța argumentelor științifice, eventuale tentative de amenințare a parcursului integraționist al Republicii Moldova și a propune soluții de fortificare a securității juridice și implicit a securității naționale a țării noastre.

Cuvinte cheie: *principiul unanimității; Uniunea Europeană; integrare; aderare; amenințări; securitatea juridică; securitatea națională.*

Abstract. *The present research aims to examine the subject – to what extent, the principle of unanimity, enshrined at the level of the European Union, when it comes to decisions of major importance for the proper functioning of the Union, is able to endanger the dream of the Republic of Moldova's accession to the European Union. In fact, not only of the Republic of Moldova, but also of other candidate states. The collapse of that dream, or at least, the speculations made on its account, could bring to the forefront discussions about abandoning the integration process (with or without reorientation towards interstate formations in which the Russian Federation politically dominates), would seriously affect the national security of the Republic of Moldova, would threaten our sovereignty and independence. In a simplistic approach, let us imagine the situation when certain political forces within the country (fortified by hostile actors from outside), especially during election campaigns, begin to pedal on the idea that "…no one expects the Republic of Moldova to be a part of the European Union…"; "…right-wing parties, which are gaining ground in the member states, are against the further expansion of the European Union…"; "…the European Union is dominated by Euroscepticism…"; "…the principle of unanimity in adopting the decision to accept new members into the European Union makes it practically impossible to approve the candidacy of the Republic of Moldova (one hypothesis being Hungary's hostility, for example, towards the accession of Ukraine)…" etc.*

In this article, we propose to demolish, through the force of scientific arguments, possible attempts to threaten the integrationist path of the Republic of Moldova and to propose solutions to strengthen the legal security and the national security of our country.

***Key words**: unanimity principle; European Union; integration; accession; threats; legal security; national security.*

[*] *Studiu realizat în cadrul Subprogramului „Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice" (01.05.01), perioada 2024-2027, în cadrul Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova.*

Introducere

Așa cum ne demonstrează lecția de istorie, teritoriul actual al Republicii Moldova s-a aflat mai mereu la periferia imperiilor. Fără a pretinde exhaustivitate și fără a face incursiuni în apele adânci și adesea tumultuoase ale istoriei, vom menționa: Imperiul geto-dac; Imperiul Roman; Imperiul Bizantin; Imperiul Otoman; Imperiul Rus; Imperiul Sovietic. Iar anul 2025, din punct de vedere geostrategic, a prins Republica Moldova

între aspirațiile revanșiste ale Federației Ruse și democrația cu libertățile sale autentice ale Uniunii Europene, extinse, între timp, până la apele Prutului.

Într-un fel, am putea deduce un adevăr istoric – Republica Moldova ar fi un „stat provincial", aflat mai mereu la intersecția intereselor strategice ale marilor puteri. Prinși în această samsara de peste două mii de ani, următorii patru ani (2025-2029) oferă probabil ultima șansă pentru Republica Moldova de a ieși din respectiva paradigmă rătăcitoare și a ocupa un loc glorios în istoricul posterior al neamului nostru măreț.

Avem percepția, atât de ordin juridic, cât și la nivel intuitiv, precum că, anul 2030 este hotarul care va însemna pentru Republica Moldova fie rămânerea în continuare în cercul karmic al samsarii, fie realizarea unui salt civilizațional conceptual, de ordin să asigure populației sale o condițiune demnă de o ființă umană în mileniul trei de la marea făgăduință spirituală.

Pornind de la „viziunea 2030" a Republicii Moldova, având mereu pe fundal mult râvnita finalitate, materializată prin aderarea la Uniunea Europeană și ținând cont de amenințările la securitatea națională a țării noastre, de natură să afecteze itinerarul de dezvoltare, ne-am propus să identificăm și să examinăm impedimentele de ordin major.

În spațiul comunitar, „unanimitatea este prevăzută pentru decizii deosebit de importante, responsabilizând în cel mai înalt grad statele" [1, p.255]. **În fapt, cercetarea de față își propune să examineze subiectul** – în ce măsură, principiul unanimității, consfințit la nivelul Uniunii Europene, atunci când este vorba de decizii de importanță magistrală pentru buna funcționare a Uniunii, ar putea pune în pericol visul de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Și de fapt, nu doar a Republicii Moldova, ci și a altor state candidate. Amintim că „la nivelul Uniunii Europene, unitatea politică a culminat cu acordarea Ucrainei și Republicii Moldova poziția de candidat la Uniunea Europeană, eveniment organizat la Summitul European din iunie 2022" [14, p.210]. Năruirea respectivului vis, sau cel puțin, speculațiile hazardate pe seama lui, ar putea aduce în prim plan discuții despre abandonarea procesului de integrare (cu sau fără reorientare către formațiuni interstatale în care domină politic Federația Rusă), ar afecta grav securitatea națională a Republicii Moldova, ar amenința suveranitatea și independența noastră. Societatea din Republica Moldova rămâne profund fragmentată pe mai multe coordonate, iar pandemia de coronavirus de tip nou și actul de agresiune declanșat la 24 februarie 2022 de către Federația Rusă împotriva Ucrainei, contrar așteptărilor, nu au făcut decât să aprofundeze și să extindă gradual acest fenomen [12, p.4].

Într-o abordare simplistă să ne imaginăm situația când anumite forțe politice din interiorul țării (fortificate de actori ostili din exterior), mai cu seamă în perioada campaniilor electorale, încep a pedala pe ideea precum că „…nimeni nu o așteaptă pe Republica Moldova în Uniunea Europeană…"; „…partidele de dreapta, care câștigă teren în statele membre sunt împotriva extinderii de mai departe a Uniunii Europene…"; „…Uniunea Europeană este dominată de euroscepticism…"; „…Principiul unanimității adoptării deciziei de acceptare a noilor membri în Uniunea Europeană face practic imposibilă aprobarea candidaturii Republicii Moldova (o ipoteză fiind ostilitatea Ungariei, spre exemplu, față de aderarea Ucrainei)…" ș.a. În aceste circumstanțe, „clasele politice și

comunităţile academice din diferite state au început să caute noi metode şi instrumente de salvgardare împotriva noilor ameninţări, riscuri şi vulnerabilităţi" [13, p.39].

În respectivul articol ne propunem, să demolăm, prin forţa argumentelor ştiinţifice, eventuale tentative de ameninţare a parcursului integraţionist al Republicii Moldova şi a propune soluţii de fortificare a securităţii juridice şi implicit a securităţii naţionale a ţării noastre.

Metodologia cercetării

Distinsul savant Ştefan Diaconu afirmă că „…Dacă natura operează spontan, gândirea, în mod special cea ştiinţifică, acţionează pe bază metodică…" [4, p.15]. Nu ne aparţine acest silogism categoric, dar suntem întru totul într-o barcă metaforică cu distinsul autor. Aceasta cu atât mai mult, cu cât, avem o convingere fermă precum că drumul anevoios către culmile adevărului este mult mai preţios decât stăpânirea propriu zisă a respectivului adevăr.

„Ubi societas ibi ius" – în traducere din limba latină – „acolo unde există societate, există şi drept", nu lasă spaţii de interpretare. Prin urmare, încă de la gânditorii romani se trage adevărul incontestabil precum că dreptul, ca ştiinţă, este prin natura lui social.

O bună cunoaştere, explicare şi interpretare a dreptului (a fenomenului juridic) reclamă o metodologie corespunzătoare, în baza căreia să se realizeze o înţelegere ştiinţifică a mecanismului acţiunii sociale a dreptului, a funcţiilor lui, a esenţei conţinutului şi formei sale, a legăturilor sale multiple cu societatea [4, p.3].

Prin consecinţă, metodologia juridică se referă la principiile cunoaşterii ştiinţifice a fenomenului social al dreptului, la operaţiile, procedeele, tehnicele acestei cunoaşteri [18, p.24].

Respectiv, în debutul incursiunii ştiinţifice, misiunea noastră a fost în a identifica anume acele metode ştiinţifice juridice, care ar avea o valoare euristică pentru descoperirea unor cunoştinţe noi şi formularea unor concluzii valoroase şi de reală aplicabilitate practică.

Întrucât metodele diferă ca grad de abstractizare, ca arie de aplicare, ca grad al preciziei pe care o pot oferi cercetării ştiinţifice, se justifică alegerea anume acelor metode, care vor ajuta la atingerea scopului şi obiectivelor trasate în debutul cercetării.

Aşa cum conţinutul articolului ştiinţific este unul eminamente juridic, este absolut firesc ca şi **metodologia utilizată să fie una de sorginte juridică**. În acest sens, pentru realizarea cercetării de faţă sunt relevante, în principal: metoda istorică, metoda comparativă şi metoda logică.

Vom face uz de **metoda istorică** pentru o incursiune în dezvoltarea principiului unanimităţii adoptării unor decizii de importanţă crucială în cadrul Uniunii Europene.

Metoda comparativă va fi aplicată pe scară largă la analiza vitezei şi gradului de integrare în Uniunea Europeană a statelor candidate, prin identificarea locului Republicii Moldova în respectivul sistem de coordonate integratorii.

Pe de altă parte, **metoda logică** îşi are preţuirea sa incontestabilă prin faptul că ne va permite să formulăm unele ipoteze şi concluzii relevante Republicii Moldova pe dimensiunea aspiraţiilor de integrare în Uniunea Europeană. Totodată, metoda logică ne

va oferi girul ştiinţific necesar, îndreptăţindu-ne pe deplin să formulăm unele concluzii ce ţin de securitatea juridică şi implicit securitatea naţională a Republicii Moldova, în cazul în care, parcursul european este compromis, atât de factori externi (precum, spre exemplu, aplicarea principiului unanimităţii în Uniunea Europeană), cât şi de factori interni (actori politici naţionali axaţi pe trădarea idealului naţional şi deraierea Republicii Moldova de pe drumul european).

Rezultate obţinute şi discuţii

Principalul catalizator al demarării cercetării în varianta expusă în respectivul articol au fost alegerile parlamentare din Germania. Urmare a alegerilor parlamentare şi a efortului de ultimă oră de a crea o coaliţie largă de guvernare, în spaţiul public a apărut un acord politic între principalele forţe politice (posibili membri ai coaliţiei de guvernare).

La concret, la mijlocul lunii aprilie 2025 a fost dat publicităţii Acordul dintre conservatorii şi social-democraţii din Germania, care, printre altele, prevede că guvernul lor de coaliţie **se va opune extinderii ulterioare a Uniunii Europene, dacă blocul nu renunţă la principiul unanimităţii** [19]. Teoretic, aplicabilitatea Acordului cuprinde perioada dintre aprilie 2025 – aprilie 2029, sau mai precis, dacă urmăm litera legii – până la alegerile parlamentare ordinare, preconizate pentru luna februarie 2029 (în cazul în care nu vor fi declanşate alegeri parlamentare anticipate).

Uniunea Creştin-Democrată de centru-dreapta conservatoare (CDU), împreună cu partidul Uniunea Socială-Creştină (CSU), au semnat acordul de coaliţie cu Partidul Social Democrat (SPD) la data de 9 aprilie 2025.

În documentul, care are peste 140 de pagini, doar patru propoziţii sunt consacrate extinderii Uniunii Europene. Acordul spune: „Extinderea Uniunea Europeană şi capacitatea sa de a absorbi noi membri trebuie să meargă mână în mână. Prin urmare, avem nevoie de consolidarea şi reforma internă a Uniunii Europene, cel târziu cu următoarea extindere, pentru a-şi consolida instituţiile.”

Acordul subliniază modul în care principiul unanimităţii în unele cazuri împiedică capacitatea blocului de a conduce politici. „Principiul consensului în Consiliul European nu trebuie să devină o frână în luarea deciziilor. Acest lucru se aplică, în principiu, şi pentru celelalte decizii care necesită unanimitate în Consiliul Uniunii Europene”.

Cele patru propoziţii nu au atras prea multă atenţie până acum, deşi vor fi principiale în modelarea politicii externe a Berlinului în anii următor. Aceasta marchează o schimbare în atitudinea Berlinului faţă de extinderea Uniunii Europene şi o recunoaştere publică că „incapacitatea de a lua decizii este principalul obstacol în calea acceptării noilor state.”

Într-adevăr, este de la sine înţeles că, cu fiecare nou stat membru câştigând dreptul de veto, luarea deciziilor în unanimitate ar deveni imposibilă. De exemplu, apartenenţa Serbiei în calitate de stat membru la Uniunea Europeană ar însemna probabil că nu ar fi posibilă nici o politică uniformă care vizează Kremlinul.

Alţi lideri europeni, precum preşedintele francez Emmanuel Macron, au avertizat demult că extinderea ulterioară ar îngreuna luarea deciziilor la nivelul Uniunii Europene

şi este greu de imaginat cum ar funcţiona blocul dacă toate statele candidate actuale s-ar alătura, numărul total al statelor membre ale Uniunii Europene fiind de 35.

Chiar şi renunţarea la principiul unanimităţii pare imposibilă, deoarece ar necesita unanimitate, lucru pe care, cabinetele germane anterioare şi-au dat seama demult, dar au fost îngrijoraţi să o abordeze în mod deschis.

Totodată, în altă parte a textului Acordului, Uniunea Creştin-Democrată, Uniunea Social-Creştină şi Partidul Social-Democrat recunosc că admiterea celor şase ţări din Balcanii de Vest (Albania, Bosnia şi Herţegovina, Kosovo, Muntenegru, Macedonia de Nord şi Serbia), precum şi a Ucrainei şi **Republicii Moldova** este „importantă" şi „în interesul reciproc" al acestor ţări şi al Uniunii Europene [19].

Anume această ultimă remarcă demonstrează o viziune clară. Excluderea unor potenţiale state membre democratice ar fi fost o catastrofă geopolitică şi ar fi determinat Rusia să atace mai multe dintre ele acum două decenii (exemplul României şi al Statelor Baltice). Eliminarea statelor candidate chiar acum sau lipsirea lor de oricare speranţă (exemplul Republicii Moldova, Ucrainei sau a Serbiei) ar fi o decizie dezastruoasă, care s-ar potrivi perfect cu propaganda Kremlinului. Într-o ipoteză de abandonare a statelor candidate, rezultatul imediat ar fi o vulnerabilitate extremă în faţa multiplelor provocări, de natură să creeze crize umanitare în interiorul respectivelor state…care în ultimă instanţă vor lovi direct în Uniunea Europeană, cu impact negativ greu de estimat.

Din perspectiva zilei de astăzi şi a conjuncturii politice mondiale şi la nivelul Uniunii Europene, soluţia juridico-politică pentru a răsturna dreptul de veto al statelor şi a nu intra într-un eventual impas, ar fi ca ţărilor, care doresc să adere la Uniunea Europeană, să li se acorde acces la piaţa comună fără statutul de membru deplin.

Unele reflecţii pe marginea acestui subiect, credem că ar fi necesare şi ar aduce puţină claritate în ce priveşte perspectivele de reformare.

Există pericolul ca ţări, precum Ungaria, vor bloca pentru totdeauna Uniunea Europeană dacă votul unanim va persista, iar Uniunea Europeană nu va fi niciodată o superputere flexibilă.

Opinăm că ar trebui să existe categorii de propuneri şi cerinţe de vot corespunzătoare, cea mai strictă fiind, o super-majoritate. Acestea fiind spuse, nu vedem cum ar putea să se schimbe lucrurile, fiind necesar un vot unanim pentru reformarea procesului de votare şi renunţarea la principiul unanimităţii.

Există temeri precum că, renunţarea la dreptul de veto al fiecărui stat-membru ar însemna că ţările suverane nu mai au ultimul cuvânt în problemele care sunt extrem de sensibile pentru ele. Acest lucru ar schimba cultura votării de la identificarea consensului şi a compromisului la o majoritate matematică pură (inclusiv majoritatea calificată), ceea ce este nesănătos într-o uniune politică de zeci de naţiuni. Anihilarea intereselor fundamentale ale statelor membre suverane nu ar face decât să crească euroscepticismul în ţările care au fost până acum foarte pro-europene.

Totodată, să nu uităm că apartenenţa la Uniunea Europeană nu este o cerinţă pentru nici o naţiune suverană, este alegerea lor (a se vedea BrExit-ul). În ipoteza în care unele state-membre au temeri că prin eliminarea dreptului de veto li se aduc atingere suveranităţii, sunt libere să părăsească Uniunea sau să-şi reducă parţial prezenţa juridi-

că. Prin aceasta evităm situații când zeci de state devin ostatici ai capriciilor sau intereselor obscure ale unui singur stat.

Situația Ungariei ar trebui să fie o lecție pentru toată lumea și pentru viziunile de viitor. Este absolut ridicol ca state precum Germania, Franța, Italia, Spania și Polonia, spre exemplu, să fie blocate de dreptul de veto al Ungariei. Totodată, cazul Ungariei ar trebui să înspăimânte atât Ucraina, cât și alte state-candidate la aderare. În atare situații devine imperativă reformarea procedurii de votare, iar unanimitatea este privită drept un obstacol în adoptarea rapidă a deciziilor și în flexibilitatea Uniunii Europene. Probabil, clauzele de abținere constructivă sau situații de urgență ar trebui să anihileze dreptul de veto al statului. Altfel, chiar nu are rost să existe state antieuropene în Uniunea Europeană, state care nu împărtășesc aceleași viziuni și valori. Ceea ce contează, este identificarea unui mecanism care ar permite națiunilor mici să-și facă auzită vocea, împiedicând în același timp orice membru individual să poată opri voința marii majorități.

Nevoia unei reforme instituționale a Uniunii Europene este cu atât mai urgentă, cu cât configurația mondială a suferit schimbări fundamentale în primele cinci luni ale anului 2025.

Singurul motiv pentru care continentul european și în special Uniunea Europeană s-a bucurat de o prosperitate relativă este acela că nimeni nu a îndrăznit să atace (militar, comercial etc.) Uniunea Europeană, care se bucura de susținerea multi-aspectuală a Statelor Unite ale Americii. Acum, când există semnale clare că administrația SUA în frunte cu Președintele Donald Trump se distanțează de treburile interne ale Uniunii Europene, există riscul ca unele state să tăgăduiască autoritatea Uniunii Europene și să o atace (militar, comerciale etc.). Prin urmare, fie Uniunea Europeană se reformează și oscilează spre o putere federală, cu renunțarea la dreptul de veto individual și astfel devine o supraputere, fie devine treptat irelevantă și este cucerită militar sau absorbită comercial de alți jucători politici flexibili și agresivi precum Rusia, China sau SUA. Din păcate, pășim într-o lume în care superioritatea economică și defensivă decid cine trăiește în pace și cine nu. Uniunea Europeană trebuie să devină o superputere sau riscă să se bazeze perpetuu pe alte națiuni pentru a-și asigura securitatea și stabilitatea comercială. Din această perspectivă, devine un imperativ renunțarea la dreptul de veto individual și substituirea sa cu vot calificat.

Prin analogie, să ne imaginăm în ce colaps ar ajunge o țară, dacă fiecare cetățean ar avea dreptul de veto asupra legilor, inițiativelor, proiectelor etc.?!

Ținem să menționăm că, Acordul semnat între partenerii de coaliție din Germania postelectorală se înscrie perfect în logica care persistă la nivelul instituțiilor Uniunii Europene. Acum trei ani, Înaltul Reprezentant al UE pentru Afaceri Externe, Josep Borell exprima ideea conform căreia, pe măsură ce Uniunea Europeană se extinde, procesul decizional în UE ar trebui, de asemenea, reformat. O Uniune Europeană extinsă trebuie să poată acționa, fapt care se poate realiza prin reducerea aplicării regulii unanimității în luarea deciziilor în politica externă și în alte domenii, optându-se pentru luarea deciziilor cu o majoritate calificată [2].

În argumentarea poziției sale de „înlăturare a poverii moarte a unanimității”, Josep Borell a evidențiat în special următorii patru factori [2]:

– Extinderea UE nu este o favoare sau o concesie, ci un interes strategic al Uniunii Europene. Pe măsură ce aveau loc valurile precedente de extindere, în mod istoric au existat reforme instituționale în UE;
– UE a plătit deja prețul pentru principiul unanimității luând decizii de durată și slabe. Războiul Federației Ruse împotriva Ucrainei este acceleratorul istoriei; ea a subliniat necesitatea luării deciziilor în timp real;
– UE a acționat decisiv în primele săptămâni după invazia pe scară largă a Rusiei, dar apoi au început problemele cu adoptarea celui de-al șaselea pachet de sancțiuni împotriva Federației Ruse, inclusiv Vladimir Gundyaev (Patriarhul Kirill) nu a fost inclus în acestea;
– S-a întâmplat ca o țară să blocheze decizia privind procesul de integrare europeană a Macedoniei de Nord și Albaniei, la care alți membri ai UE au fost de acord. Dacă țările știu dinainte că deciziile pot fi luate cu majoritate, vor avea un stimulent să negocieze și să caute consens. Dacă știu că pot bloca de sine stătător decizia, nu există un astfel de stimulent.

În luna aprilie a anului 2025, exact la trei ani de la interviul Înaltului Reprezentant al UE pentru Afaceri Externe, Josep Borell, Comisarul european pentru extindere Marta Kos a reiterat dificultatea problematicii unanimității votului la nivelul Uniunii Europene, afirmând că „…se arată optimistă că va exisa o soluție la veto-ul Ungariei asupra aderării Kievului din cauza tratamentului aplicat minorității maghiare din Ucraina” [16].

Potrivit Martei Kos, în prezent, 14 state membre sunt în favoarea eliminării consensului și a trecerii la luarea deciziilor cu majoritate calificată, însă problema este că și această schimbare necesită consens.

Rămâne să regretăm faptul că părinții-fondatori ai Uniunii Europene nu au putut prevedea (sau au lăsat cu bună intenție) apariția unor obstacole ulterioare legate de aplicarea principiului unanimității. Și nici recenta reformă a Uniunii Europene, materializată juridic în Tratatul de la Lisabona nu s-a preocupat de respectivul subiect. Aceasta cu atât mai mult, cu cât, fiecare etapă a procesului de extindere necesită consensul tuturor statelor membre, iar pentru fiecare țară candidată în procesul de aderare sunt necesare circa 150 de decizii adoptate prin votul unanim al statelor-membre ale Uniunii Europene. O misiune diplomatică extrem de dificilă…atât pentru statele-membre, cât și, în mod special, pentru statele candidate la aderare.

Problematica vetoului din cadrul Uniunii Europene are repercusiuni majore ce depășește strict doar cadrul statelor membre. Magnitudinea valului se va face resimțită și asupra Republicii Moldova, fie indirect, fie direct.

Impactul indirect ține de faptul că Ucraina (vecinul nostru, care la moment, practic asigură pacea și securitatea națională a Republicii Moldova) ar putea întâmpina dificultăți în aderarea la Uniunea Europeană. Aceasta deoarece negocierile cu Ucraina sunt blocate de Ungaria, care a ridicat mai multe obstacole și a cerut consolidarea drepturilor minorității maghiare din vestul Ucrainei. Așa cum toate deciziile privind extinderea UE necesită **unanimitate**, Ungaria poate, practic, să țină Ucraina în afara blocului comunitar atâta timp cât consideră necesar [24].

Mai recent, la finele lunii aprilie 2025, Ungaria a demarat organizarea unui referendum consultativ despre aderarea Ucrainei la UE, în cadrul căruia guvernul partidului Fidesz al lui Orban s-a declarat împotriva admiterii Ucrainei în Uniunea Europeană.

Devine evident pentru fiecare dintre noi că eşuarea Ucrainei în aderarea la Uniunea Europeană, va avea un impact dezastruos asupra securităţii Republicii Moldova (şi nu doar a Republicii Moldova, ci şi a altor state).

Înţelegând natura provocărilor şi ameninţărilor la securitatea naţională, în cazul în care Ucraina ar fi decuplată din tandemul cu Republica Moldova şi eventual blocată pentru mai mulţi ani în mocirla negocierilor interminabile cu Ungaria, Dna Maia Sandu, Preşedintele Republicii Moldova a adresat Uniunii Europene un apel de solidaritate.

În discurs său din cadrul Congresului Partidului Popular European din 29 aprilie 2025, Dna Maia Sandu a vociferat, cu un elan vizionar copleşitor, interesul geostrategic al Uniunii Europene de a negocia aderarea sincronizată a tandemului Ucraina şi Moldova – „Moldova şi Ucraina trebuie să adere la Uniunea Europeană nu doar pentru că aparţinem familiei europene, ci pentru că Europa va deveni mai puternică, mai sigură şi mai unită acceptându-i pe cei care luptă pentru valorile sale" [25].

Dintr-o altă perspectivă, este cunoscut faptul că, lungimea frontierei de stat moldo-ucrainene constituie 1222 km, dintre care 955 km frontieră „verde" (terestră) şi 267 km „albastră" (fluvială). O mai lungă frontieră de stat, Ucraina o are doar cu Federaţia Rusă (2295km).

Iar în circumstanţele în care, Republica Moldova are un hotar comun cu Organizaţia Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), prin lungimea frontierei cu România de 684 km, repercusiunile strategice în cazul ajungerii armatei ruse pe Nistru ar fi de o magnitudine devastatoare…atât pentru ţara noastră, cât şi pentru Uniunea Europeană.

Simple calcule matematice demonstrează gravitatea problemei. Fără a lua în calcul rezerviştii, Republica Moldova are o armată de circa 6.000 de militari, cu tot cu personalul auxiliar, ceea ce reprezintă circa 5 militari la un kilometru al frontierei de stat moldo-ucrainene. Este vădit faptul că, doar scutul ucrainean şi rezistenţa sa la invazia Federaţiei Ruse ne mai poate asigura pacea şi securitatea naţională.

Deloc întâmplător, Preşedintele Republicii Moldova, Dna Maia Sandu, în discursul său de sensibilizare a liderilor Uniunii Europene, şi-a exprimat îngrijorarea, afirmând tranşant „Astăzi, Moldova este în siguranţă datorită rezistenţei poporului ucrainean. Ucraina protejează nu doar Moldova, ci întreaga Europă şi ordinea internaţională" [25].

În ceea ce priveşte **impactul direct**, Republica Moldova urmează să prevină situaţii când vre-un stat membru al Uniunii Europene îşi manifestă opoziţia faţă de candidatura ţării noastre, astfel punându-se în pericol succesul aderării Moldovei la Uniunea Europeană.

Devine o necesitate stringentă reevaluarea corpului diplomatic al Republicii Moldova acreditat în statele membre ale Uniunii Europene. Or, de carisma şi profesionalismul ambasadorilor va depinde, într-o măsură mare, formarea percepţiei statului membru faţă de cetăţenii Republicii Moldova şi faţă de ţară per ansamblu.

O altă cerinţă înaintată faţă de corpul diplomatic ar fi integritatea şi lipsa oricăror acţiuni compromiţătoare, de natură să prejudicieze imaginea de ţară a Republicii Moldova.

Pe de altă parte, autoritățile publice centrale din Republica Moldova ar trebui să conștientizeze pericolul iminent al unei situații când problema principiului unanimității în luarea deciziilor din cadrul Uniunii Europene să fie proiectată asupra procesului de desfășurare a campaniei electorale pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025. Cu siguranță că anumite forțe politice, fie ghidate de viziunile înguste personale, fie ghidate de forțe din exterior, ostile Republicii Moldova, vor încerca să destabilizeze societatea, aruncând în spațiul informațional afirmații false precum că candidatura Republicii Moldova ar putea fi respinsă de vre-un stat membru al Uniunii Europene (care își va exercita dreptul său de veto) și astfel, aderarea la Uniunea Europeană devine utopică.

Anume pe acest segment, urmează a fi anihilată orice tentativă de dezinformare. Iar rolul autorităților publice centrale este unul decisiv și absolut necesar pentru a proteja cetățeanul și a fortifica securitatea națională a Republicii Moldova.

O doză de speranță pentru cetățenii Republicii Moldova comportă ultimele declarații ale factorilor decizionali din Uniunea Europeană, prin care se afirmă tranșant că anul 2030 este un termen realistic de integrare în Uniunea Europeană pentru mai multe state candidate.

În acest sens, Comisarul european pentru extindere Marta Kos, consideră că un nou val de extindere până în 2030 este o „perspectivă foarte realistă", nu numai pentru țări precum Albania și Muntenegru – considerate în prezent fruntașe în procesul de aderare – ci și pentru Republica Moldova și Ucraina [16].

Totodată, Comisarul european pentru extindere afirmă că „…nici o țară nu va fi lăsată în urmă…", „…ne-am angajat ferm să le aducem în Uniunea Europeană…" și „… dar, desigur, vom ține cont de merite…" [16].

Insuflă optimism cetățenilor noștri și afirmația precum că: „…niciun stat membru nu se opune deschiderii primului grup de capitole de negociere cu Moldova…", iar „Moldova este cu adevărat un elev model în întregul grup. Ei simt cu adevărat acest moment istoric", adăugând: „Este ceva ce probabil nu am mai văzut până acum, pentru că aderarea este [pentru Moldova] un proiect al păcii. Pentru că își doresc să facă parte din comunitatea valorilor și a democrației, sunt hotărâți să facă tot posibilul" [24].

În concluzia interviului său din 28 aprilie 2025, Comisarul european pentru extindere a declarat tranșant precum că „…există chiar posibilitatea ca R. Moldova să devină stat membru până la finalul mandatului său, în 2029…"[24].

În aceste circumstanțe, rămâne la latitudinea poporului Republicii Moldova și a administrației sale centrale de a întreprinde eforturi substanțiale și a stărui în realizarea de reforme pline de substanță și conforme angajamentelor luate față de Uniunea Europeană. Iar rezultatul – aderarea la Uniunea Europeană – va deveni realitate pentru generația buneilor și părinților, care au demolat regimul sovietic, care au luptat în 1992 pentru independența țării noastre, pentru a se vedea pe sine și pe copiii și nepoții săi într-o țară liberă, plină de oportunități și de respect pentru valorile naționale.

Deloc întâmplător, la o zi de la declarațiile încurajatoare a Comisarului european pentru extindere – Marta Kos, Guvernul Republicii Moldova, pătruns de semnificația momentului istoric, a venit cu un demers-simbol de aprobare a Planului Național de Dezvoltare (în continuare - PND) pentru anii 2026-2028 [23].

Planul național de dezvoltare a Republicii Moldova pentru anii 2026-2028 este conceput pentru a implementa prevederile mai multor documente de politici publice, precum: Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”; Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”; Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană; Agenda de Asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană pentru perioada 2021-2027; recomandările existente din pachetele anuale de extindere și îndeplinirea tuturor cerințelor de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

Pe termen lung, obiectivul principal declarat al implementării Planului național de dezvoltare pentru anii 2026-2028, este **aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană până în anul 203**0 [23, p.4].

La o lecturare atentă a conținutului PND 2026-2028, se deduce cu lejeritate faptul că subiectul **securității naționale** constituie preocuparea magistrală a guvernării. La modul prioritar, subiectul securității naționale este consacrat în textul Obiectivului general nr.9 – „Promovarea unei societăți pașnice și sigure”. În debutul Obiectivului se indică tranșant precum că „Reformele prioritare planificate pentru următorii 3 ani sunt centrate pe apărare și promovarea stabilității securității naționale…”, „…sporirea siguranței populației acasă și în spațiile publice…”.

Este de la sine înțeles că securitatea națională a Republicii Moldova depinde de doi factori fundamentali: cei externi și cei interni.

Factorul extern, în mare parte, depinde de realizarea cu succes a proiectului național al Republicii Moldova – aderarea la Uniunea Europeană.

Factorul intern – acționarea pe mai multe dimensiuni în interiorul societății prin sporirea securității economice, asigurarea unei securități sociale, promovarea unei coeziuni interetnice și desigur că, pilonul magistral – ansamblul de măsuri întru promovarea stabilității securității naționale.

Studiul PND 2026-2028 și în speță a Obiectivului general nr.9 – „Promovarea unei societăți pașnice și sigure” a permis identificarea acțiunilor ce vizează asigurarea securității naționale. În fapt, ele sunt doar câteva, enumerarea cărora, fără a ne răpi prea mult spațiu, ne va permite să ne creăm o impresie generală:

1. Dezvoltarea unui sistem de apărare antiaeriană operațional până în 2026, asigurând supravegherea spațiului aerian la un nivel de 45%;
2. Reconstrucția taberei militare Băcioi, care va permite găzduirea a 2000 militari, contribuind la consolidarea infrastructurii de instruire și la optimizarea procesului de pregătire a recruților;
3. Sistemul național de avertizare publică – „MD-ALERT” va fi operaționalizat până în 2026;
4. Centrul Operațional de Securitate Cibernetică va asigura protecția infrastructurii critice împotriva atacurilor cibernetice;
5. Sistemul digital de radiocomunicații speciale TETRA va fi extins în 15 localități până în 2027, facilitând comunicațiile critice în situații de urgență;
6. Dotarea cu echipamente moderne pentru 90% din punctele de trecere și implementarea sistemului „E-gate” la Aeroportul Internațional Chișinău, reducând astfel timpul de așteptare și eficientizând procesul de verificare;

7. Până în 2027, Poliția Națională va opera un sistem informatizat de gestionare a armelor.

Aprecierea rezonabilității, dar mai cu seamă a suficienței acțiunilor de consolidare a securității naționale (în contextul amenințărilor și turbulențelor critice de pe continentul european) nu ține de obiectul prezentului studiu. Într-o perspectivă imediată vom reveni cu un studiu științifico-practic, prin care vom supune unei analize temeinice întreaga paletă de acțiuni. Totodată, vom veni și cu anumite concluzii și propuneri consistente de îmbunătățire a suportului științific pe care se fundamentează problematica securității naționale a Republicii Moldova.

Pentru moment, este suficient să constatăm existența preocupării din partea administrației publice centrale pe filiera reducerii, descurajării și anihilării parțiale a amenințărilor la securitatea națională.

Totuși, în situația în care umbra principiului unanimității în adoptarea deciziilor la nivelul Uniunii Europene reprezintă o amenințare continuă, aidoma sabiei lui Damocles, în adresa parcursului european al Republicii Moldova, factorii decizionali ar urma să se sensibilizeze și să se autosesizeze. Conștientizarea survenirii unui eșec ipotetic ar trebui să ne mențină într-o permanentă stare de tonifiere sănătoasă. Este necesar de a veni cu un pachet de măsuri, care ar adresa problematica securității naționale anume din această perspectivă, pentru a nu eșua surprinzător și lamentabil într-o bună zi. Ar fi nevoie de acțiuni cu caracter anticipativ, prin identificarea și țintirea problemelor cheie care ar putea irita statele membre ale UE, inclusiv (prioritar) printr-un sistem de acțiuni eminamente de sorginte diplomatică.

Astfel, doar complexitatea și multidimensionalitatea acțiunilor pot garanta rezultatul scontat: (1)susținerea cu succes a examenului unanimității deciziilor adoptate de către state membre a Uniunii Europene; (2)aderarea la Uniunea Europeană, de preferință în unul din valurile extinderii de până în anii 2029-2030; (3)sporirea securității naționale datorită „umbrelei" logistice, tehnico-materiale, potențialului economic și a progresului tehnologic de care dispune Uniunea Europeană.

Concluzii

Cercetarea realizată în cadrul respectivului articol științific, inclusiv prin aplicarea diverselor metode de cercetare, a permis formularea unor concluzii:

1. Principiul adoptării unanime a deciziilor magistrale în cadrul Uniunii Europene este o realitate ce trebuie acceptată și de care trebuie să țină cont politicienii și în special corpul diplomatic al Republicii Moldova;
2. Există un consens larg european, în special la nivelul axei politice Franța-Germania, de a iniția o reformă fundamentală, prin care Uniunea Europeană ar renunța la principiul unanimității adoptării deciziilor;
3. În conjunctura actuală geopolitică, Republica Moldova, în special grație efortului diplomatic formal și informal a instituției prezidențiale, este plasată într-o zonă de confort relativ, perspectiva aderării la Uniunea Europeană nefiind umbrită de impedimente vădite.
4. Totuși, carențele procesului de reformare a justiției și lipsa rezultatelor ce țin de contracararea corupției mari, pot genera o situație extrem de periculoasă, mani-

festată prin creșterea gradului de scepticism între unele state-membre ale Uniunii Europene față de posibila aderare a Republicii Moldova;

5. În ipoteza în care ar apărea un pericol iminent prin care, din motive de unanimitate în adoptarea deciziilor Uniunii Europene, candidatura Republicii Moldova ar putea fi respinsă, visul nostru național nicidecum nu poate fi calificat drept unul năruit. Uniunea Europeană are suficiente pârghii și mecanisme pentru a integra statul „respins" și astfel a realiza o aderare de facto.

Propuneri

În sensul valorificării rezultatelor cercetării științifice, venim cu un șir de **propuneri adresate autorităților publice centrale**:

1. A intensifica procesul de combatere a dezinformării privind pretinsele afirmații precum că aspirațiile Republicii Moldova de aderare la Uniunea Europeană sunt deșarte.
2. A folosi toate căile de comunicare cu cetățenii, prin a aduce un mesaj clar și tranșant precum că integrarea în Uniunea Europeană este un fenomen ireversibil, atât pentru Republica Moldova, cât și din perspectiva viziunilor de dezvoltare și extindere strategică a Uniunii Europene.
3. A acredita ideea în spațiul informațional al Republicii Moldova precum că, în cazul apariției unor obstacole ce țin de aplicarea principiului unanimității în adoptarea deciziei de acceptare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană în calitate de membru cu drepturi depline, există „planul B", prin care Republica Moldova va deveni un membru de-facto.
4. A fortifica corpul diplomatic al Republicii Moldova cu specialiști în relații internaționale și în dreptul internațional (evitându-se numirea politicienilor).
5. A selecta în calitate de ambasadori în statele-membre ale Uniunii Europene profesioniști integri, personalități carismatice, persoane care împărtășesc valorile democratice europene, astfel evitându-se compromiterea țării noastre.

BIBLIOGRAFIE

1. Bărbulescu I.G. *Procesul decizional în Uniunea Europeană*. București: Ed. POLIROM, 2008. 519 p. ISBN 978-973-46-0846-1.
2. Borrell cere „înlăturarea poverii moarte a unanimității". https://noi.md/md/in-lume/borrell-cere-inlaturarea-poverii-moarte-a-unanimitatii?prev=1%5D%28https%3A%2F%2Fnoi.md%2Fmd%2Fsocietate%2Fpiata-centrala-din-capitala-un-adevarat-focar-de-coronavirus-video%3Fprev%3D1%29+https%3A%2F%2Fwww.reddit.com%2Fr%2Feurope%2Fcomments%2F1jz4o4e%2Fno_further_eu_expansion_while_bloc_maintains%2F (accesat la 13.04.2025).
3. Comșa A-M. *Dreptul Uniunii Europene.* București: Pro Universitaria, 2022. 192 p. ISBN 978-606-26-1572-7.
4. Diaconu Ș. *Metodologie juridică*. Editura Hamangiu. București: 2009. 152p. ISBN/ISSN: 978-606-522-195-6.
5. Guștiuc A., Guștiuc L. *Impactul pandemiei coronavirus: reconfigurarea direcțiilor strategice de dezvoltare a Republicii Moldova*. În: Studii și Cercetări Juridice. Culegere de lucrări

științifice de specialitate. Partea 1/2020. Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice. 2020. pp.10-18. ISBN 978-9975-3201-2-2.
6. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.829 din 27.10.2023 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.422-425 din 10.11.2023 art. 1020.
7. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.1031 din 21.12.2023 cu privire la aprobarea Planului național de dezvoltare pentru anii 2024-2026. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 515 din 30.12.2023 art. 1275.
8. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.442 din 28.12.2023 privind aprobarea Programului național de integritate și anticorupție pentru anii 2024-2028 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Programului național de integritate și anticorupție pentru anii 2024-2028. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.76-78 din 22.02.2024 art. 108.
9. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.391 din 15.12.2023 pentru aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.17-19 din 17.01.2024. art. 28.
10. Ispas G-L. *Uniunea Europeană. Evoluție. Instituții. Mecanisme*. București: Universul Juridic, 2012. 224 p. ISBN 978-973-127-725-7.
11. Ispas G-L., Panc D. *Drept instituțional al Uniunii Europene.* București: Hamangiu, 2019. 338 p. ISBN 978-606-27-1258-7.
12. Juc V. Cuvânt înainte. În: *Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierii de Uniunea Europeană. Studiu sociologic*. Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice. Chișinău, 2023. 303p. ISBN: 978-5-88554-180-0.
13. Juc V. Diversificarea teoretică a conceptului de securitate în contextul transformărilor structurale de sistem postrăzboi rece. În: *Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul evoluțiilor geopolitice regionale.* Institutul de Cercetări Juridice și Politice al AȘM. Chișinău, 2016. 180p. pp.29-53. ISBN: 978-9975-9761-8-3.
14. Juc V., Diacon M. *Arealuri de securitate europeană în contextul cooperării regionale.* p. 208-218 https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/208-218_4.pdf (accesat la 25.04.2025)
15. Juc V., Popa D. Experiența de aderare a României la Uniunea Europeană: general și particular pentru Republica Moldova. În: *Valorificarea experienței României în contextual integrării europene a Republicii Moldova*. Chișinău: „Tipografia Centrală", 2018. 232 p. ISBN 978-9975-53-946-3.
16. Kos M.: new wave of EU enlargement by 2030 "realistic". https://europeannewsroom.com/kos-new-wave-of-eu-enlargement-by-2030-realistic/ (accesat la 25.04.2025)
17. Medak V., Vehar P. *Manual. Armonizarea legislației ca element cheie pentru succesul procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană.* Chișinău: ARC, 2022. 170 p. https://eu4moldova.eu/ro/manual-armonizarea-legislatiei-ca-element-cheie-pentru-succesul-procesului-de-integrare-a-republicii-moldova-in-uniunea-europeana/ (accesat la 25.04.2025)
18. Motica R. Mihai Gh. *Teoria generală a dreptului*. Ed.All Beck. București, 2001. 381 p.
19. No further EU expansion while bloc maintains principle of unanimity, German coalition agreement says. https://tvpworld.com/86168950/no-further-eu-expansion-while-bloc-maintains-principle-of-unanimity-german-coalition-agreement-says (accesat la 27.04.2025).
20. Rusu I. E., Gornig G. *Dreptul Uniunii Europene.* Ediția 3. București: Ed. C.H. Beck, 2009. 406 p. ISBN 978-073-115-662-0.

21. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030**”.** Legea Republicii Moldova Nr.315 din 17.11.2022 pentru aprobarea Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”.
22. Usherwood S., Pinder J. *Uniunea Europeană. O foarte scurtă introducere*. București: Litera, 2020. 192 p. ISBN 978-606-33-5015-3.
23. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova din 29 aprilie 2025 Pentru aprobarea Planului național de dezvoltare pentru anii 2026-2028.
24. UE ia în calcul decuplarea Moldovei de Ucraina în procesul de aderare. Marta Kos, comisara europeană pentru extindere, în timpul unui interviu cu Europa Liberă, la Praga, pe 28 aprilie 2025. https://moldova.europalibera.org/a/ue-ia-in-calcul-decuplarea-moldovei-de-ucraina-in-procesul-de-aderare/33399756.html (accesat la 02.05.2025).
25. Președinta Maia Sandu. Discurs din cadrul Congresului Partidului Popular European din 29 aprilie 2025. https://presedinte.md/rom/discursuri/mesajul-presedintei-maia-sandu-din-cadrul-congresului-partidului-popular-european (accesat la 03.05.2025).
26. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova din 14 mai 2025 Pentru aprobarea Foii de parcurs privind „Statul de drept” (criteriu de referință în procesul de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană).
27. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova din 14 mai 2025 Pentru aprobarea Foii de parcurs privind „Funcționarea Instituțiilor Democratice”.